

דיעות אחרונות

המוסר לשנות

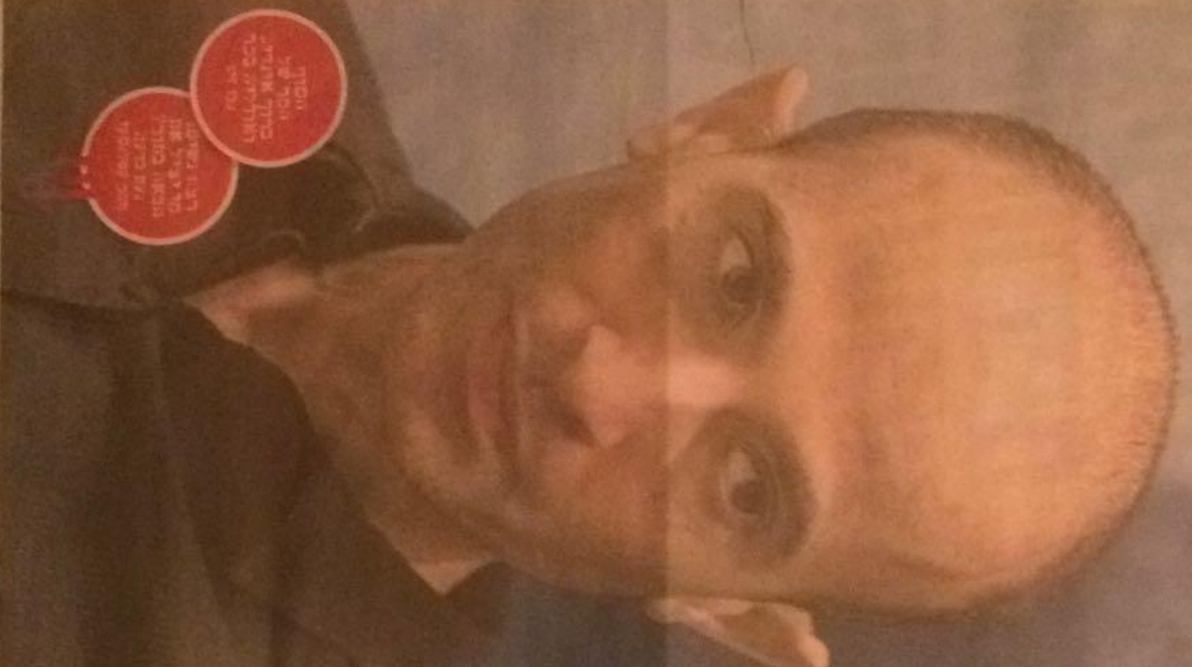

האם מוסר יכול לשנות? מהו המוסר האמיתי? האם יש מוסר אחד לכל העולם?

הקיד ההררי

פרופ' יובל נוז הררי, ההיסטוריון בעל השם העולמי, כותב מאמר מיוחד ל"דיעות אחרונות" ומשוחח עם נחום ברוש בעקבות סערת הקוד האתי שאוסר על מרצים להביע דעות פוליטיות

- "אילו הייתי משיית לקוד של בוש, הספר 'קיצור תולדות האנושות' לא היה נכתב"
- "צריך להתייצב מול הפרוטקסטו של רגב" • "להשתמש בבוט שלנו" • "ולא לפחד מהמכשפות"

מוסר? ומה זה? מוסר אוסר, ומרע, ומכבד, ומעלה את הדרגה.

האם מוסר יכול לשנות? מהו המוסר האמיתי? האם יש מוסר אחד לכל העולם?

חובשיים וממורמרים תורשים בראש דו' על השתמרו מהכלא, מחשילים לכמור באשמה ומסתייגים בבידיקת מולינר, משכחת כל הפקדליטות בטוטים: הם חרופים, יפת ארלי

רגע לפני ששורפים את המכשפות

"ההיסטוריון האמריקאי סימון טניידר, פרופסור באוניברסיטת ייל, חוקר את עלייתם של משטרים רבאניים. בשלבים הראשונים של עליית משטרים כאלה, הוא אומר, הם וקיעים לשינוף פעולה של האזרחים. כלערוץ הם לא יכולים לפעול."

"לרוע המזל, אנשים מכוונים את עצמם לרוח המפקד. הם מצייתים למה שנראה להם שהמטרה רוצה, עוד לפני שהמטרה מכריח אותם. הם בוחרים בצנזורה עצמית."

"טניידר ממליץ לכל מי שמרגיש שהוא חי במשטר כזה - כי שחי, למשל, ברוסיה של פוטין - לא לציית מראש: לא לעשות למי שטר חיים קלים. לכל הפחות תכריחו אותם להתאמץ, הוא אומר. אתה מרבה על קו אדום. אמרתי. הגייר של פרופ' אבא כשר הוא לרעתך קו אדום שאמור לחצות אותו. כששמעתי אותו, נזכרתי במפגם הכנרת - כל שנה תציע את הקו האדום ומיד מציינים קו אדום חדש."

הררי חייד. "חשוב לתגייס קודם אדומים, כי בתוך הכלוך הערר פול של התחליכים ההיסטוריים, הם מייצרים רגעים של בידודות. זה אחד הרגעים האלה. אם אוסיים לדבר על פוליטיקה באקדמיה, זה הסוף של התופש האקדמי ותחילת הסוף של תופש הביטוי במי רינה מלה. הרי האקדמיה היא תוד המנית של החשיבה הביקורתית במדינה, ואם לאקדמיה אמור לחשוב באופן ביקורתי, אז מי ברויח יעשה את זה"

"הסוגיה הזאת השובה במאה ה-21 יותר מבכל תקופה קודמת בהיסטוריה, משום שהשינויים הנוראים במאה הזאת באים מתחת המדע והטכנולוגיה. אני מרבה על בינה מלאכותית, בירטובוטל גיה, אקולוגיה. אראפטר לקיים ריוח בטיסאים האלה בלי אנשי האקדמיה. קח למשל את הריוח על ההתחממות הגלובלית: הוא נפתח בשנות ה-80, באקדמיה. מדעני אקלים הקיימו את הפוליטיקאים בעשרות שנים."

"או חזיקה בין מרעיי המחשב לסוגיה הפלסטיות. זה נושא שממעיטים מאוד לרבר עליו, וחבל. ישראל עשויה להיות אחת המדינות הראשונות בעולם שתוצור מערכת לפיקוח טוטאלי על מיליוני בני אדם. יש מדינות כגון צפון-קוריאה שרוצות לעשות את זה, אבל אין להן את הטכנולוגיה. יש מדינות כגון קליפורניה שיש להן את הטכנולוגיה לעשות את זה, אבל לא את הרצון. כירישראל נפגשים הרצון והיכולות. מצלמות, מיקרופונים חדישנים יש היום בכל מקום, ובסרוב יהיו לנו כוח המחשוב והבינה המלאכותית החדשים כדי לאגור ולנתח מידע מפורט על כל נצי במרחק ועל כל אישה בקליפורניה ואחרי שישראל תיצור את תחבילה הטכנולוגית הזו כדי לסיפק על הפלסטנים, ייתכן שזאת תייצא אותה למשטרים כאלה האחרים בכל רחבי העולם."

"אני לא רוצה להביע כאן דעה אם זה טוב או רע, אבל האם מרעני מחשב יכולים ללמד את טקבועם בלי להוררם לשאלה מה משי"

יחזי מחמישה מיליון עותקים של "קיצור תולדות האנושות", הביהמבר הראשון שכתב יובל נח הררי, נמכרו עד היום בעולם. הוא תורגם ל-45 שפות - האחרונה, לפי שעה, אמרית. המספרים האלה מרשימים בעיני יותר מכל אקוויט של מיליארדים. מילים חכמות, לא רק אלגוריתמים, יכולות להגיע רחוק.

לא במפתיע, הררי, 41, פרופסור בחוג להיסטוריה באוניברסיטה העברית, מוצף בפניות מהעולם. אישים שמבקרים כאן מבקשים לפגוש אותה עיתונאים מבקשים ראיונות. הם שואלים, בין השאר, על המצב כאן, הררי, בררבו האנליטית, המפוכחת, מתאר את הצלחתו של הגיסיון הישראלי. הוא לא עושה שקר בנפשו: כמו ישראלים רבים, הוא נקרע בין הזכרה שכינתיים הרוב בסדר, אולי יותר מבסדר, לבין החשש שלא לעולם חוסן. אנתנו בפתחו של מדרון מאיים, מדרון חלקלק.

לאחר שקראתי את המאמר הנוקב שכתב ל"מוסף לשבת" ומי תפרסם כאן, משמאל, ביקשתי להרחיב את הדברים במסגרת של ראיון. הצירוף של מאמר וראיון בחבילה אחת הוא הריג. נרמה לי שהעניין בניתוחו ההיסטוריים של הררי מצויק ואת.

תכריחו אותם להתאמץ

נפגשו ביום שלישי בערב בבניין הסינמטק בירושלים. "אילו הייתי מציית לקוד האתי של השד בנט, הספר 'קיצור תולדות האנושות' לא היה נכתב", אמר הררי. "הספר צמח מתוך קודים שהי עברתי באוניברסיטה העברית. בקודים הזה נאמרו לא מעט דברים שהקוד האתי מבקש לאסור. בלי קודים לא היה ספר".

אתה מרבה על מדרון החלקלק שאנחנו גולשים לתוכו, אמרתי, האם אתה יכול לצייר קודים לרמתו של המדרון הזה, לתת בו סימנים האם לרדתו? אנחנו נמצאים באמת בגרמניה של שנות ה-30 של המאה שעברה? האם ההשוואה הזאת והנגמה "אני לא היילך לדוגמאות קיצוניות כמו גרמניה של התקופה הנאצית", אמר. "בינתיים המצב יותר מוכיח לי את ארצות הברית של שנות ה-50. את השנים שבהן המקראות שלט בשיח הציבורי, גם אם הקוד האתי הזה לא יעבור, גם אם בנט יאמר שבכך הבל הפריח בלון גיטוי, הנוק בעשה. הכותרות יוצרות אווירה. טענה כאילו באוניברסיטאות עושים שיטת מוח לטורנטים, הפכה לנחלת הכלל. נפעם במאה זה קלול לעבור".

התוצאה תהיה צנזורה עצמית, אמרתי. "עוד לפני שהמטפלה תקבל החלטה, לפני שהכנסת תודקק חוק, האווירה הציבורית תכתיב לאקדמיה התנהגות אחרת. מרצה עוברה שאין לה קביעות, תתחיל לחיות, אולי מוטב שלא אומר מה שאני חושבת. למה לי להתמכר."

יובל נח הררי מדוע הממ

מספיק יעיל? האם ממשלות הן מירדע ביומטרי על האזרחים של פייסבוק ונגול יעצבו את ח אנחנו רוצים לאסור על פרופס ביצ את עמדתם בסוגיות הלל

ישנו כמובן הפיל

לנחש שהקוד האתי שמקדם ממשטר מרצים קפיטליסטים בני סטיוקים בונג להקלאות את מלחמת 1948 בלי להציג את טיעוניהם של הפלסטינים ישמש באופן כמעט בלעדי לה העכיר ביקורת על השלטון. באצטלה של קוד אתי החס פני לרדיפה פוליטית של מתנגדי מי שרוצים לכפות על הא השלטון, מיתממים וטוענים ש מוסר אקרמי יגן על הסטודנט פוליטית. אבל הסטודנטים ירדע שמוכחות למשל הסטודנטות רונגת מאבקים נגד הטרדה מיני סטודנטים אינם ילדים קטנים. ל רים כישרים של מחשבה ביקור מספר לילד בן עשר שאלוהים מ ימים, לילד קשה להתייחס לכך ב זאת, סטודנטים בני 25 לא מאמינ אומר. האם לרעת שר החינוך, מ בערכת החינוך הישראלית לים לחשוב באופן ביקורתי הת סטודנטים היא לרמשיך לפתח הביקורת שלם את החשיב בן שלא יאמינו לכל דבר שמישהו בן - זה כריק מה שאנחנו מנסים באקדמיה.

וז גם כריק הסיבה לכך שהמפ סתאקטימיה. הממשלה מפוזרת פא באופן ביקורתי, היא עיר יתנו ס מרד לחשוב על בסיס של עובדות.

הופכת להתבטאות הקיצונית של מחר. וכל זה נכון לא רק לחוג ההיסטוריה, ולא רק לפקר לטה למרעי הרוח. אין כמעט תחום אקרמי שלא עוסק בסוגיות פוליטיות. האם כלכלנים לא עוסקים בעמדות המוצע על ידי שר החינוך קובע ש"דיון אקרמי במס גרת קודם בסוגיה שיש לה נגיפה לנושאים שיש בהם פעילות פוליטית, תוך הצגה מקצועית ומכובדת של הטיעונים לכאן ולכאן, אינו נגדר פגיעה בסטודנטים". טוב ויפה. האם זה אומר שבכל פעם שפרופסורית לכי כלה מרברת על מדיניות כלכלית כלי להציג באופן מקצועי ומכובד את טיעוניהם של כלכלנים מרקטי סטים, היא בן פוגעת בסטודנטים ויש לקרוא אותה לטרדו האם בכל פעם שפרופסור להקלאות מרבר על תהליך ייצור החלב, עליו להקדיש זמן הולם להצגת מכובדת של העמדה הטבעונית, ואם הוא לא יעשה זאת, הסטודנטים יתלוננו עליו להועדת המשמעת? האם בכל פעם שהיסטוריון מלמד את קורות מלחמת העצמאות, עליו להציג באופן מקצועי ומכובד את טענותיהם של הפלסטינים, ואם הוא לא יעשה זאת, תירדש הערה כתיב האיש?

יש מי שאומרים שהפתרון הוא להבטיח שהחוגים מלי כתיחלה יכללו מרצים בעלי מגוון של השקפות עולם פוליטיות. האם זה אומר שהחוג לכלכלה יחייב לשויין משרות למרקסיסטים, הפקולטה להקלאות תחייב לשיין משרות לטבעונים, והחוג להיסטוריה יחייב לשיין משרות לפלסטינים? כמובן שמרצים קפיטליסטים חייבים לאפשר לסטודנט סוציאליסט לרבר בשיעור, ולא להעניש אותו על כך בנתן ציון נמוך. אך אם יתכ רד שפרופסורים לכלכלה מר פעם משתיקים סטודנטים המביעים עמדה סוציאליסטית בשיעור - האם הפתרון הוא לאסור על פרופסורים לכלכלה לרבר בשיעורים על מדיניות כלכלית?

ומה לגבי מרצי המחשבי במאה ה'21, הציבה המלא כותית תהיה אולי הסוגיה הפוליטית הכי חשובה בעולם. האם ניצור כלי נשק אוטונומיים לחלוטין, כגון מליס שפותח באש על רדע עצמו? האם מעסיקים ייתנו לתו כעז מחשב משובללת את המטכות לפטר אנשים מר עבודה, רק כי המחשב הגיע למסקנה שהעובד הזה לא

מרצים באקדמיה בהחלט צריכים קוד אתי, אבל כבר יש להם אחד. הקוד האתי של מרצים באקדמיה הוא הרבה יותר מחמיר מהקוד האתי של פולי-טיקאים ושל שרים בממשלה, למשל.

כמרענים, אנחנו מוויבים בראש ובראשונה לאמת, לעובדות ולראיות. אם הראיות סותרות את השקפי תנו האישית, אנו מחויבים להציג את הראיות במנח שהן. כשרגים בשיעור בסוגיה פוליטית מורכבת, אנחנו מחויבים להציג לסטודנטים מגוון של תיאוריות רעות, ואנחנו מחויבים לאפשר לסטודנטים להגיב לשאלות שאלות ולהביע עמדות אחרות. גם אם לסטודנט יש עמדה פוליטית שונה משלנו, אסור לנו להעליב אותו. ללעוג לו, להשתיק אותו או להעניש אותו על ידי הורדת ציון.

האם כל המרצים תמיד שומרים על הכללים הללה ראי שלא. תראו לי מוסר אחר שכל אנשי תמיד שומרים על כל הכללים שלו. אבל האם בגלל זה יש לאסור על מרצים לרבר על סוגיות פוליטיות בשיעורים? זה יהיה הסוף של חופש הביטוי וחופש המחקר באקדמיה. לשם השוואה, הקוד האתי של חברי ממשלה אסור עליהם להכניס כספי ציבור לכיסם הפרטי או להעביר כספי ציבור למקורבים. האם כל השרים תמיד שומרים על הקוד הזה? לא ממש. אז אולי נאסור על שרים לקבל החלטות בנוגע לכספי ציבור?

הקוד האתי שמוצע על ידי שר החינוך קובע ש"חבר ההגל ביחידה אקדמית יזהר מן האפשרות שר בריו בביתה יתפרשו על ידי סטודנטים באופן טבעי בפעילות פוליטית", ומגדיר פעילות פוליטית כ"כל פעילות שיש בה תמיכה ישירה בעמדה מסוימת במנח לוקט ציבורית מוכרת, הבאה לידי ביטוי מתמשך בכנן סת ובטיח הציבורי".

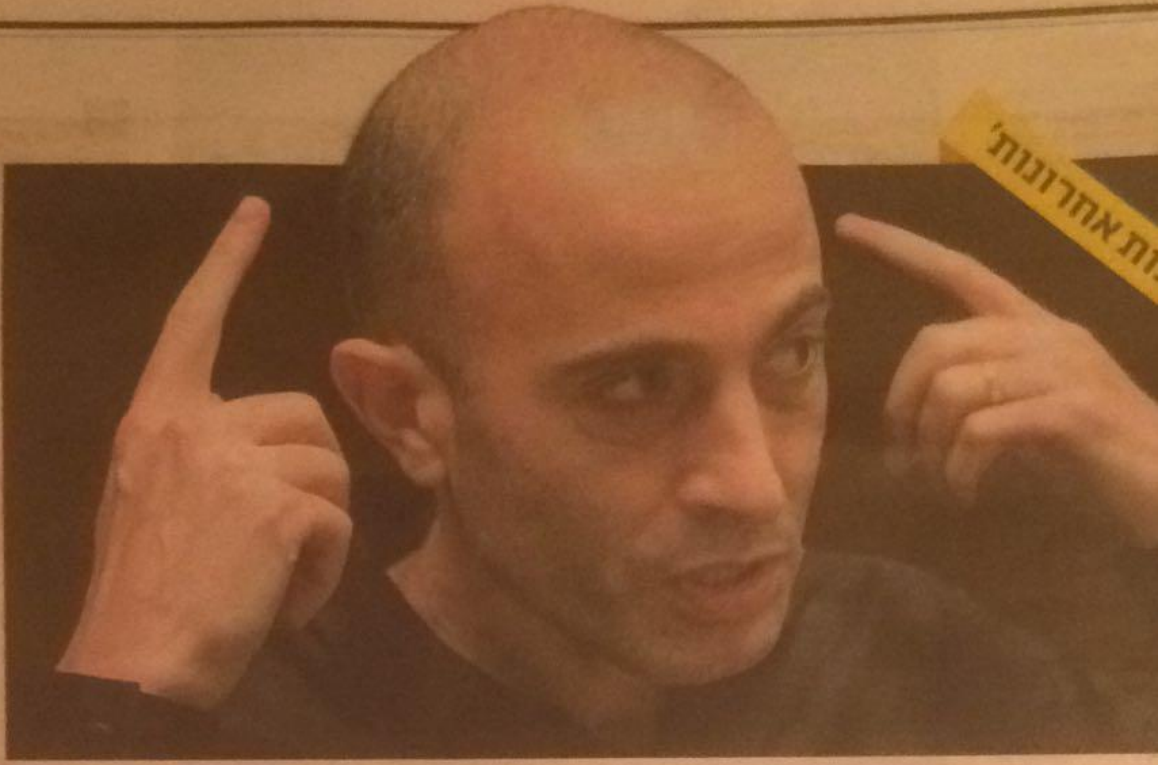
במידה שהקוד הזה יתקבל, אני אישית אפר אותו כמעט בכל שיעור, כי פשוט בלתי אפשרי ללמד היסטוריה כלי לרבר על "עמדות במחלוקת ציבורית מוכרת". האם אפשר ללמד קורס על מרד ברבובבא, על האינקוויזיציה בימי הביניים או על המהפכה הקומוניסטית ברוסיה כלי להתייחס לסוגיות פוליטיות שנויות במחלוקת? הרי לא לומדים היסטוריה בשביל לרעת תאריכים של קרבות עתיקים ולזכור שמות של מלכים שמתו לפני אלף שנה. את מי זה מעניין? אנחנו לומדים היסטוריה כי היא רלוונטית לחיים שלנו היום.

זה לא שרצה בשיעור היסטוריה עומד במני הס סטודנטים ואומר להם "אל תצניעו ליבי" אבל מרצה בשיעור היסטוריה לא צריך לחשוש ולצנור את עצמו כשהוא שואל סטודנטים: "באיוה שיטות משתמשם שליטים כדי להסית את האוכלוסייה נגד קבוצות מר עומ?" או "אד קורה שכשארם רגיל מושט רגל, הוא סתם חיובת לכל החיים, ואילו כשמיליארדר מושט רגל, נחנקים לו את הרכיב?"

לי כמרצה עם קביעות ומוניטין בינלאומי אין הרבה מה לחשוש. גם אם יאסרו על מרצים לרבר על סוגיות פוליטיות בשיעורים, אני אמשך לעשות את זה, ואם מרצה מכי ויסרו אותו מהאוניברסיטה העברית, אני מאמין שאמצא מקום עבודה אחר. אבל מרצה צעירה ללא קביעות נמצאת בסיכון שונה לגמרי. כשהיא עומתת בשיעור מול הסטודנטים, היא נתחשבת עסקר פעמים אם לומר משהו שישו להתפרש כאמירה פוליטית, שכל סטודנט יתלונן עליה להועדת המשמעת, ויציא לה שם של "אזנה שעושה צרות". לא זו בלבד שהיא נתחשבת מלהביע עמדה על סוגיות פוליטיות, אלא היא מלכתחילה תימנע מללמד קורסים על נושאים "מסוכים" כגון האינפוזיציה הרי מת יקרה אם מתור עיסוק כרדיפת יהודים בספרד של המאה ה'16, היריח התצלילי הם וחלילה לסוגיות "מחלוקת ציבורית מוכרת" כגון רדיפת מרשיטים. קנאות רחבת או צנזורה

איך עובדת צנזורה? הצנזורה מענישה במינבו אדם אחר על התבטאות ירעונית, ועל ידי כך מטילה מור על אלפי אנשים שנמנעים מהתבטאות הרבה יותר מותנות. וההתבטאות המתונה של חום

ג'ת אחרונות'

הררי מדוע הממשלה מפחדת מהאקדמיה

לנהל דיון פוליטי פשטני על כסים של סטודנטים עמולה באקדמיה, לעומת זאת, מלמדים סטודנטים כיצד לנהל דיון פוליטי מורכב על כסים מנוח רחב של עובדות וראיות. אתם רוצים להציג עמדה פוליטית בבקשה, אבל כאן זה אקדמיה, או תביא לנו איושן ראיות שתומכות בעמדה שלך.

אתם אומרים שהורדת כסים מבעלי התן מסיבה עם העניינים אוקיי, תביאו ראיות. אתם אומרים שיש ראל ביצעה פשעי מלחמה בעזות תביאו ראיות. אתם אומרים שהטענות על התחממות גלובלית הן למעי

סביר להניח שהקוד האתי לא יופעל נגד מרצים חובבי סטייקים בחוג לחקלאות, אלא רק נגד אלה שיעבירו ביקורת על השלטון

אתם רוצים להציג עמדה פוליטית? בבקשה, אבל כאן זה אקדמיה, אז תביאו לנו ראיות שתומכות בעמדה שלכם

שה מוסה סיגית נגד כלכלת ארצות הברית? תביאו ראיות. על הכל מחנך לרצה, כהנאי שיש לדיון כסים של ראיות.

בטייבנס, רייניס פוליטיים באקדמיה מלמדים סטודנטים איך לנהל דיון פוליטי על כסים ראיות ולא על כסים רחוקים לך, ואיך להפריד בין העמולה לבין אמת. האם זוהי הסיבה העמוקה לכך ששר החינוך הצפה שלא יחזו יותר רייניס פוליטיים באקדמיה האם ייתכן שהאמת מפוזרת איתו אני נביע לכל המרצים בישראל - כי שחנה לפילוסופיה וכן שמונח למרצי המחשבת - שישיישו את השיעור הבא שלהם לזכות דיבורים על פוליטיקה. ■

מספרים יצילו האם ממשלות יאגרו כמיות עצומות של מרצע ביסטורי על האזרחים שלהן האם האלגוריתמים של פייסבוק וטנגל יעצבו את השיח הפוליטי שלנת האם אמתו רוצים לאסור על פרופסורים למרצי המחשבת להיביע את עמדתם כסוגיות הללח

ישנו כמובן הפיל שבחדר. לא קשה לנהוט שהקור האלו שמסרם שר החינוך לא ישמש כדי למשטר מרצים קפיטליסטים בחוג לכלכלה, מרצים חר בני סטייקים בחוג לחקלאות או היסטוריונים שמלמדים את מלחמת 1948 בלי להציג "באופן מקצועי ומסביר" ישנים באופן מועט בלעדי להעגשת מרצים שמעזים להעביר ביקורת על השלטון. זה הבעיה החמורה ביותר. באצטלה של קוד אתר הסר מניות, בעצם מייצרים כלי לרדיפה פוליטית של מתנגדי השלטון.

כי שרוצים לכפות על האקדמיה קוד אתר מועט השלטון, מתמסמים ומוענים שהם כמר הכל רוצים שכל מוסר אקדמי יונן על הסטודנטים שלו מפני פעילות פוליטית. אבל הסטודנטים יודעים להגן על עצמם, כפי שמוכיחות למשל הסטודנטיות שהגוינו בשנים האחרונות מאכזים נגד הטרדה מינית במוסדות אקדמיים. סטודנטים אינם ילדים קטנים. לילדים כרוך כלל חסי רום בישריים של מחשבה ביופוזיטית, וכשטרדה להגיד מספר לילד כי עשר שאלוהים ברא את העולם בשישה ימים, לילד קשה להתחייט לכך באופן ביופוזיט. לעומת זאת, סטודנטים בני 24 לא מאמינים לכל רבר שהמרצה אומר. האם לרצת שר החינוך, אחרי 12 שנות לימוד במערכת החינוך הישראלית סטודנטים אינם מסוגלים לחשוב באופן ביקורתי? התגבת הטובה ביותר על הסטודנטים היא להמשיך לפתח את כישורי החשיבה הביקורתית שלהם ואת החישים הפוליטיים שלהם כדי שלא יאמינו לכל רבר שמוסרם בעל טענות אומר להם - זה בריוק מה שאנחנו מנסים ללמד את הסטודנטים באקדמיה.

ו גם בריוק הסיבה לכך שהממשלה כל כך מפחדת מהאקדמיה. הממשלה מפחדת שאזרחים ילמדו לחשוב באופן ביקורתי, והוא עוד יותר מפחדת שאזרחים ילמדו לחשוב על כסים של עובדות. פוליטיקאים אזרחים

ל מחר, יסטוריה, ולא רק לפקיר זהים אקדמי שלא עוסק נים לא עוסקים בעמדות ג מוכרת? הקוד האתי בע ש'דיון אקדמי כמסי יעה לנישאים שיש כיום מופיעות ומסוגלות של ידר מניחה בסטודנטים. פעם שפרופסורית לכי מלית בלי להציג באופן של כלמלים מרמסי גים ויש לקרוא אותה פור לחקלאות מוכר על שיש זמן הולם להצגה והאם הוא לא יעשה זאת, דת והטענות האם בכל דיות מלחמת העצמאות, מוכר את טענותיהם של זה ואת, תירשם הערה

א להצביח שהחוגים של מנוח של הטקפות עולם (לכלכלה יחייב לשריין ה לחקלאות תחייב לשי' הרסטוריה יחייב לשי' ש מרצים הפוליטיים אל'יסט לרבר בשיעור, ציור נמוך, אך אם יחייב עם מסתחים סטודנטים מ'י'נור - והאם אפשרות לה רוצי בשיעורים על זה ה'11, הבינה הלא' שית הכי חשיבה בעולם. מ לחלוטת, כגון מל'ס מ סטייקים ייתנו למר' כות למר אכזים מה סקנה שהעיסר הזה לא